

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉS

A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZETBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2006. SZEPTEMBER 27-29.

Alapvető adatok, információk¹

Az eredetileg is börtönnek épült Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 1902-es alapítása óta fogvatartást megvalósító intézetként működik, fő feladata a megyében elrendelt előzetes letartóztatások fogantatása. Az Intézet elhelyezkedése kedvezőtlen, hiszen közvetlen szomszédja egy általános iskola, aminek udvarát csak egy fal választja el a Bv. területétől, s a többi három oldalon pedig egy további oktatási intézet, egy hivatal és a bíróság épülete található. Ezen épületekből jó rálátás nyílik a Bv. területére, megkönnyítve a nem kívánt kontaktusokat.

Az intézet **egy objektumból** áll, amin belül **6 szint** különböztethető meg.

- „100-as” szint: fogda és kiszolgáló blokk (fürdő, fodrásműhely, letéti-felszerelési raktár, kondicionáló terem, fogvatartotti étkező), különleges biztonsági zárka, egy zárka szabálysértési elzárásra.
- „200-as” szint: befogadó zárka, női fogvatartottak elhelyezése
- „300-as” szint: előzetes fogvatartottak
- „400-as” szint: megőrzéses, szállítós fogvatartottak
- „500-as” szint: előzetes fogvatartottak
- „600-as” szint: dolgozó fogvatartottak (jogerősen elítéltek és előzetesen fogvatartottak is)

A férőhely bővítése érdekében 1987-ben a régi 100-400-as szintekre került merőlegesen ráépítésre a két új szint, az 500-as és a 600-as, ahol a belmagasságára tekintettel három szintes ágyakat terveztek eredetileg elhelyezni – a jelenlegi zsúfoltságra tekintettel a Bizottság álláspontja szerint a terv nem is kivitelezhető. A két új szinten a WC elkerítésére már fallal került sor, a többi szinten a mellékhelyiség csak függönnyel, vagy ideiglenes paravánnal van elkerítve a zárkán belül.

2002-ben a rekonstrukciós munkálatok keretében sor került egy korszerű egészségügyi blokk kialakítására, ami külön fogászati rendelővel is rendelkezik. Ezt a fő épülettel egy, a fogvatartottak mozgására szolgáló híd köti össze. A régi egészségügyi körlet helyére zárkák kerültek, a férőhely így azon a szinten jelentősen nőtt. Sor került a parancsnoki részleg tetőszerkezetének a felújítására is.

A körleteken számottevő rekonstrukció nem volt, egyedül a 200-300-400-as szintek érintésvédelmi rendszerének korszerűsítését említhető, mely a 2006. év elején zárult le a 400-as szinttel. Meszelés évente történik.

¹ A Magyar Helsinki Bizottság 2006. évi börtönmegfigyelő programja az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával valósult meg.

Az intézet részéről a Bizottság képviselőit a parancsnok, a parancsnokhelyettes és a fogvatartási ügyek osztályvezetője fogadta, akik munkatársaikkal a látogatás alatt konstruktívan, pontosan együttműködtek, a Bizottság munkáját gyorsan és hatékonyan segítették.

Létszám adatok

A személyzet létszáma: **177 fő alkalmazott**, mely ugyan papíron kedvezőbb az 1:2 személyzet / fogvatartott aránynál, gyakorlatban azonban van olyan nevelő, akire 83 fogvatartott jut, de akad olyan is, akinél ez a szám száz fő fölötti. Összesen az Intézetben **5 nevelő** dolgozik és **3 szociális előadó. 8 fő vezető beosztású alkalmazott, 5 fő a vezetői közvetlen munkatárs**, a biztonsági osztályon, a fogvatartási ügyek osztályán és az Ábránd Kft Miskolci Fióktelepén **dolgozók létszáma összesen 131 fő**. Az egészségügyi személyzet: **3 orvos nyújt rendszeresen egészségügyi szolgáltatást** (1 fő foglalkozás egészségügyi szakorvos, 1 fő pszichiáter szakorvos, 1 fő fogszakorvos) ezen felül **1 fő vezető ápolót, 1 fogászati asszisztenst és 6 fő szakápolót** alkalmaznak. A 6 fő szakápoló 24 órában dolgozik.

Az intézet teljes befogadó képessége **220 fő**, az intézetben fogvatartottak tényleges száma a látogatás napján **323 fő** volt, ez **kerekítve 147%-os telítettséget** jelent. A parancsnok elmondása szerint az átlagos telítettség az elmúlt egy évben **160-170%** között alakult.

A fogvatartottak egyes kategóriára vonatkozóan a következő adatokat ismertük meg

Előzetes letartóztatottak száma: 176 fő

Végrehajtási fokozat szerint:

Fegyház: 1 fő
Börtön: 80 fő
Fogház: 13 fő

Biztonsági fokozat szerint

1.:1 fő 2.:20 fő 3.:299 fő 4.: 3 fő

Specifikus csoportok szerint

Drogprevenációs részleg: nincs, de lehetőség van egy civil szervezeten keresztül az elterelés elvégzésére.

Gyógyító-nevelő csoport: nincs adat

Átmeneti csoport: nincs adat

Enyhébb végrehajtási szabályok alatt állók: nincsenek

Külföldi: 7 fő, állampolgárságuk vegyes, szlovák, szerb, ukrán, nigériai, pakisztáni, bangladesi, és román állampolgárságúak.

Különleges biztonságú zárka: van, évek óta használaton kívül.

"Roma-zárka", "nemi erkölcs elleni" zárka az intézetben a parancsnoki tájékoztatás alapján nincs, a gyakorlatban ezt meg lehet erősíteni.

Fizikai körülmények

Zsúfoltság

Az intézet napi kimutatása szerint egy zárkában sem tudják biztosítani a jogszabályban előírt mértékű (3 m², nőknek 3.5 m², előzetes letartóztatottak 4 m²) mozgásteret. **Számos olyan zárka volt megfigyelhető, ahol a szabad mozgástér nem éri el az 1 m²-t sem**, az általunk tapasztaltak szerint pedig **a ténylegesen legzsúfoltabb zárkában ez a szám mintegy 0.5 m²** (pl. a 300-as szinten található egyik zárka, vagy az 505-ös zárka).

Befogadás

Befogadáskor minden fogvatartottat írásban tájékoztatnak a jogaikról, abban az esetben, ha valakit másik intézetből szállítanak át, akkor csak azokat a szabályokat ismertetik, melyek intézetspecifikusak. A külföldi fogvatartottak számára is átadásra kerül egy idegen nyelvű írásbeli tájékoztató, azonban erre nézve érkezett panasz a megfigyelőkhöz, hogy ez a tájékoztatás nem naprakész. Azok, akik nem tudnak írni-olvasni, szóban kapnak tájékoztatást, melynek megtörténtét kézjegyükkel igazolják. A befogadáskor az orvosi vizsgálat mindig megtörténik, akkor is, ha az illetőt átszállították másik intézetből. Ennek során orvosi szakvéleményt adnak arról is, hogy a fogvatartott munkába állítható-e, s ha igen, milyen típusúba.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a külföldi fogvatartottak részére rendelkezésre álló idegennyelvű tájékoztatók általánosságban tartalmazzák a fogvatartottak jogait, kötelezettségeit. A helyi sajátosságoknak megfelelő átdolgozás iránt a parancsnok intézkedett.

Zárkák

A megfigyelők minden szinten szűrőpróbaszerűen ellenőriztek zárkákat.

Az Intézetben lévő nagy zárkák 6-14 fősek, a kis zárkák 3-4 fősek, a parancsnoki tájékoztatás szerint elvileg összesen 449 fogvatartottat tudnak elhelyezni.

A természetes fény a zárkákban elegendő, a mesterséges fény éppen kielégítő, de nagyon zavarja a szemet. A szellőzéssel van probléma, a dohányzó zárkában áll a füst és csak úgy tudnak szellőztetni, ha a WC ajtó nyitva van, ami persze nem segít sokat a helyzeten. A zárkában ajtónyitáskor kapcsolják fel a villanyt a 600-as szinten.

A női fogvatartottak zárkái a bíróság felé néznek, ezért bizonyos helyeken látásgátlókat kellett alkalmazni.

Nyáron engedélyezve van a zárkában az ablak levétele, ami bent maradhat a zárkában és a fogvatartottak saját belátásuk szerint tehetik azt vissza.

Általános panasz érkezett a zárkák padlójára, ami valamilyen kátrányos-aszfalt jellegű anyagból készült, felmosás nélkül porzik, amennyiben azonban felmossák, bepárasodik és emellett is gyakorlatilag lehetetlen rendesen takarítani.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a padozat évek óta probléma, de pénzügyi korlátok miatt nincs mód az átalakításra.

A 100-as szinten lévő **szabálysértési elzárásos zárka** rendkívül rossz állapotban van, a berendezés elavult és erősen leamortizált, hiányos matracokkal, a vakolat mállik, a szivacsok mocskosak, a természetes megvilágítás és a zárka szellőzése messze elégtelen, WC nincs elkülönítve, rozsdás, TV, rádió nincs. A látogatáskor ott tartózkodó fogvatartottnak kérésére engedélyezve volt, hogy a zárkában, a folyosón, az udvaron takaríthasson. Ez azzal járt, hogy a takarítás alatt általa több vödörbe gyűjtött szemetet órákon át tárolni volt kénytelen a zárkában. A fogvatartott 58 éves, 30 napos elzárását tölti, mert nem tudta magát igazolni, s a kiszabott pénzbírságot átváltoztatták elzárásra – ezen kívül nincs senkije, így csomagot sem kap, pénze nincs. Váltóruhát kért tőlünk (a bv-nek nem mond semmit, mert nem tudja, mit szabad), a parancsnok ígéretet tett, hogy a raktáron erre a célra elkülönített ruhából haladéktalanul adnak neki.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a zárka felújítása, a matracokat kicserélték, s két ágyat kivittek a zárkából mozgástér bővítése céljából. Az intézet rendelkezik „rabsegélyre” elkülönített ruhával, mellyel az elzárást töltő személyt el is látták.

6 fogda helyiség: minimális felszereltség (priccs fából, szabadon lévő WC, csap, víz, 2 égő, kis asztalka). Senki nem volt a fogdán látogatásunkkor. Világítása mesterségesen is szegényes.

Dühöngő zárka: használaton kívül van, régi típusú, nem is alkalmas már a célra, büdös, koszos és pókháló, vezeték a mennyezeten szabadon lóg.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a 100-as szint felújítása évek óta tervezett feladat, mely valószínűleg 2006 év végén megkezdődhet. A dühöngő zárkában a világító testek búrájának cseréje megtörtént, a zárka folyamatos szellőztetése érdekében a parancsnok intézkedett.

Különleges biztonságú zárka: a fogda helyiségekhez hasonló felszereltségű, de egy rács választja el a zárkaajtótól a „lakóteret”, mozgatás zsilipes rendszerben. Minden tárgy rögzített.

Ágyneműk

Az ágyneműket és a törülközőket kéthetente cserélik, nem hangzott el panasz azok higiéniai állapotával kapcsolatban. A fogvatartottak inkább kimossák a ruhát, de nem cserélik le. A női fogvatartottaktól azt a tájékoztatást kaptuk, hogy naponta kétszer kapnak melegvizet délelőtt és délután, így a mosást megfelelően megtudják oldani

Érkezett panasz arra nézve, hogy kevés tisztítószer kapnak a fogvatartottak, így például 1 csajkányi mosószer kap egy zárka 2 hétre (405-ös zárka).

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a 405-ös zárka panaszának kezelése (mosószerrel való ellátás) megtörtént.

Az intézeten és a körleten beüli mozgás keretei, zárkaajtók nyitva tartásának rendje

Az Intézet zárkák nyitva tartása vonatkozásában kötelező előírásokat egyedül a 600-as szinten (férfi dolgozók), és a 102-es zárkákban elhelyezett fogvatartottak részére biztosítja. Itt a szállítás idejét kivéve ténylegesen nyitva vannak a zárkaajtók, szabad körlet van létesítve, ahol végrehajtási fokozattól függetlenül minden dolgozó fogvatartott, sőt az előzetes letartóztatás hatálya alatt álló, de dolgozó fogvatartottak is tartózkodnak.

A vezetőség tervezi az 500-as szintet átalakítását, hogy egy ráccsal elválasztva szabad körlet létesüljön az előzetes letartóztatás hatálya alatt álló fogvatartottak részére.

A legsúlyosabb panasz az elhelyezéssel kapcsolatban merült fel. A 400-as megőrzéses-szállításos szinten lévő 407-es zárkában 1 kivétellel valamennyi fogvatartott nem megőrzés vagy szállítás miatt van az Intézetben, hanem jogerős börtön fokozatú büntetését tölti, így semmi keresni valójuk ezen a teljesen zárt szinten. Az a tény, hogy ezek a fogvatartottak a bíróság által velük szemben kiszabott börtön végrehajtási fokozat helyett, annál súlyosabb fegyház fokozaton töltik a büntetésüket oly mértékben jogszabálysértő, hogy az ügyben azonnali beavatkozás szükséges.

A megfigyelők véleménye szerint nincs semmilyen elfogadható magyarázat arra, hogy az Intézet a jogerős bírói ítélettel ellentétes módon, önkényesen, pusztán elhelyezési nehézségek miatt megváltoztassa ezen fogvatartottak büntetés-végrehajtási fokozatát. Külön súlyosbítja a helyzetet, hogy pont azok kerülnek nyitott körlet helyett zártra, akik pedig az ítéletük alapján kisebb súlyú bűncselekményt követtek el (egyébként nem pár hónapos ítéletet kaptak volna).

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezése szerint az intézet a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége előtt három hónappal, illetve haladéktalanul köteles előterjesztést tenni a bv. bírónak. Így amíg a bv. bíró nem dönt az előterjesztés tárgyában, addig a végrehajtási fokozatnak megfelelő intézetbe történő átszállításról intézkedni nem lehetséges. (A megfigyelők álláspontja szerint a joghézag léte még nem jogszerűvé az eljárást.)

Hasonló probléma, hogy a dolgozó női fogvatartottak zárkája a 200-as szinten helyezkedik el, az előzetes letartóztatás hatálya alatt álló többi fogvatartott között, így ők nem részesülhetnek a férfi dolgozók számára biztosított szabadkörlet kedvezményében, ami azért különösen problémás, mivel közülük ketten jogerős börtön fokozatú büntetést töltenek.

A 102-es férfi elzárásos szabad körlet vonatkozásában pedig a megfigyelők tapasztalatai szerint ez csak azt jelenti, hogy az ajtó többnyire nyitva van, de az elzárás hatálya alatt álló nem mehet ki a zárkából. Ennek az, az oka, hogy ezen a szinten helyezkedik el - és ez a megfigyelők számára teljes mértékben érthetetlen - egymás mellett a különleges biztonsági zárka, az úgy nevezett "dühögő", a fogda, a fodrászat és az étkező helyisége is, s ez azt jelenti, hogy teljesen zárt körleten van az elvileg szabad körletes elzárásos zárka.

Ezen felül pedig komoly problémát jelent az intézeten belüli mozgással kapcsolatban az is, hogy ugyanazon szinten, adott esetben ugyanazon a folyosón együtt vannak elhelyezve a különböző fokozatban lévő fogvatartottak, ami azzal a következménnyel jár, hogy a fogházas fogvatartottak számára semmivel sem kedvezőbbek az intézeten belüli mozgás lehetőségei, mint a börtönfokozatban lévőké. Nem csak az intézet területén nem járhatnak szabadon a

fogházások, amire a Bv. tvr. alapján joguk lenne, hanem még a saját körletfolyosójukon sem.

A szabad levegőn tartózkodás a jogszabályi minimum, vagyis 1 óra. 2 séta udvar van, egy nagyobb régi, és egy kisebb, ami 2003-ban kényszerből került kialakításra. Az új, ún. „B2-es szektor” esetében, ami egy elzártabb sétaudvart jelent, jóval kisebb a rálátás lehetősége, mint a nagy udvarra. Van sportpálya, lehet futballozni, kosárlabdapalánk, lengő teke is van, illetve van egy húzózkodásra szolgáló sportszer is kihelyezve az udvarra.

Sok panasz érkezett arra, hogy a kisebb sétaudvaron sétálhatnak csak a fogvatartottak, ami méretéből adódóan egy ketrechez hasonlít és mindig nagyon zsúfolt, illetve, hogy nyáron nem lehet atlétatrikóban sétára menni. Érkezett panasz arra is, hogy a séta gyakran reggel 6 órakor van, amikor a házirend szerinti feladatok ellátása mellett fizikailag képtelenség, hogy részt vegyenek a sétán.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a szabadlevegőn tartózkodások előzetes ütemterv szerint kerülnek végrehajtásra, melynek elkészítésénél figyelembe kell venni, hogy nem mindig ugyanazok a zárkák kerüljenek ugyanabba a szektorban kijelölésre. Ennek fokozott ellenőrzésére a parancsnok intézkedett.

Fürdés, vízminőség

Az Intézetben összesen csak 3 **fürdő**helyiség van, 6-6 zuhannyal, mindegyike rendkívül leromlott állapotban. Ott jártunkkor rengeteg szemét (csikkek, penge nélküli borotva stb.) volt a zuhanytálcákban és a közlekedő részen, tekintettel arra, hogy a folyamatos, napi 50-55 fős használat mellett a takarítás nem oldható meg folyamatosan. A fogvatartottaktól több panasz is érkezett, hogy nagyon sok a csótány a fürdőhelyiségben, illetve olyan panaszt is hallottunk, hogy egy 10 fős zárkát egyszerre rendelnek be a 6 zuhanyzós fürdőbe, és 5 perc van a tisztálkodásra, s ezen időtartam alatt előfordul, hogy csak 1-2 percig folyik a víz. A fürdő helyiségek ilyen alacsony száma miatt az Intézet e tekintetben az alapvető higiéniai elvárásoknak sem képes megfelelni.

A fürdés a házirend mellékletét képező fürdési rend alapján történik. A dolgozók naponta, a többi fogvatartott hetente 2 alkalommal zuhanyozhatnak, egészségügyi indok esetén minden nap. A víz hőfokát kintről állítják be a fogvatartottaknak, s aztán bent maguknak állíthatják be a víz erősségét.

Nyáron a nagy melegben engedélyezve volt a hideg vizes zuhany.

A zárkákban melegvízellátás sehol sincsen, hideg víz igen.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a fürdők leromlott állapota nem vitatható, ennek javítására anyagi korlátok miatt nincs lehetőség. A takarítás folyamatos ellenőrzése iránt intézkedett.

Étkezés és kiétkezés

Étkezés

Az intézet biztosítja a napi háromszori étkezést, és – az étlap tanúsága szerint - lehetőség van diétás/kímélő, vegetáriánus és muzulmán menü igénybe vételére. Érkezett olyan jellegű panasz is, hogy a diétás fogvatartott ugyanazt az ételmezt kapta, illetve, hogy étrendet nem láttak még egyszer sem.

További panasz volt, hogy a zárkában nem lehet romlandó élelmiszert tárolni, a fertőzés veszély miatt, de szombaton megkapják már délben az esti ennivalót is, amit aztán a zárkában kell tárolniuk. Hűtőszekrény, sem a zárkában, sem a szinteken nincsen. Megfontolandó szintenként egy nagy hűtőszekrény elhelyezése a fogvatartottak élelmiszereinek a tárolására.

A megkérdezett fogvatartottak egy része kifogásolta a biztosított ételmezés minőségét, mennyiségét, illetve egyoldalúságát: hús helyett szóját kapnak, rizses hús van hetente 2-3-szor a muzulmán étrendet fogyasztók nem kapnak a disznóhús helyett másfajta húst. Az étlap alapján utóbbi panasz megalapozottnak tűnik. Az étel minőségével kapcsolatosan azonban hallottunk olyan véleményt is, hogy az megfelelő, illetve jobb, mint más intézetben, mindenesetre a **friss gyümölcs és zöldség hiányára vonatkozó** (a három dekádos étrend áttekintése során szintén megalapozott) **panasz** egyöntetű volt.

2006. augusztus 1-jétől a költségvetési körben foglalkoztatottak nem a zárkájukban esznek, hanem a földszinti étkezőben egyszerre, ahol egyrészt kevés a hely, másrészt rendelkezésre álló pár perces idő sem elegendő. Problémát jelent az is, hogy aki megette az ételét, az a maradékot az étkezőben elhelyezett edénybe önti, ami kissé visszataszító, valamint az is probléma, hogy így akinek nem ízlik az étel, az nem tudja a kiétkezés vagy csomagfogadás útján beszerzett ételmével helyettesíteni az ebédet.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy az étrendek kifüggesztése folyamatos. Emellett jelezte azt is, hogy a fogvatartottaknak lehetősége van arra, hogy az étkezdébe saját élelmiszert vigyenek le, illetve intézkedett aziránt, hogy az ételhulladék tárolására szolgáló edényt az étkezdén kívül helyezték el.

Kiétkezés

Havonta 2 alkalommal biztosított, a 600-as szinten, külön üzletben.

A kiétkeztetésre szerződött céggel az árakat nem rögzítették, azonban állandó jelleggel tesztelik a kínálatot. A tesztelés eredményeként a sok panasz és a tapasztaltak alapján az előző céggel felbontotta az Intézet a szerződést, újra megpályáztatták, belső ellenőrrrel is tesztelik és, azóta a parancsnoki tájékoztatás szerint már nincs komoly kifogás az árakra.

Orvosi ellátás

(a részletes orvosi véleményt lásd a jelentés végén)

Az orvosi ellátással kapcsolatban a legtöbben azt sérelmezték, hogy nem kapnak fájdalomcsillapítót, mégpedig az ápoló elmondása szerint azért, mert nincs rá pénz, azt csomagban kell kérni. Ugyanakkor a beküldött gyógyszereket a panaszok szerint gyakran

nem kapják meg a fogvatartottak, vagy eltűnik a gyógyszer, vagy olyan is előfordult, hogy a gyomorfekélyes kért be savlekötőt, de nem kaphatta meg, mivel nem az orvos írta fel. A gyógyszerellátásra egyébként egy tender került kiírásra, és a győztes gyógyszertáron keresztül történik a beszerzés.

A 6 fő szakápoló 24 órában dolgozik, szakrendelésre kiszállításra kerülnek a fogvatartottak.

Mivel szintenként 1 héten 1 alkalommal van orvosi és fogorvosi ellátás volt, aki 3 héten át nem jutott le az orvoshoz.

Ezzel együtt dicséret is érkezett az egészségügyi dolgozókra, rendesek, kedvesek, emberileg is megfelelően járnak el, ha beteg valaki és dolgozó kiírják táppénzre.

(Az egészségügyi ellátással kapcsolatos kifogások álláspontunk szerint semmiképpen nem tekinthetők intézmény-specifikusnak, sem azok természete, sem pedig gyakorisága nem tér el a Bizottság által más Bv. Intézetekben tapasztaltaktól.)

Az Intézetben nincs drogprevenciós részleg, de megállapodást kötöttek a Drogambulancia Alapítvánnyal, s annak munkatársai bejárnak az Intézetbe és megtartja az eltereléshez szükséges foglalkozásokat. Pályázati forrásból 2006. szeptember-októberében is indul egy program, melyben a részvétel 10 foglalkozást jelent, alkalmanként 4 órában, 15 fővel. *Megelőző- felvilágosító szolgáltatást és kábítószer használatot kezelő ellátást igen, kábítószer függőséget gyógyító kezelést viszont nem tudnak biztosítani.*

Munkavégzés

Munkavégzésre két módon van korlátozott lehetőség, az összes fogvatartott mintegy negyedének van munkája (87), az előzetes letartóztatottak is dolgozhatnak, a látogatáskor ez 9 főt jelentett. A fogvatartottak közül 51 fő költségvetési munkát végez, míg 36 fő az Ábránd Kft-nél dolgozik. A női fogvatartottak közül csak 3 nő lett kivéve munkára, ők takarítóként dolgoznak. Az Ábránd Kft-nél cipő felsőrészt varrnak a dolgozók, s legfeljebb egyszerre 40 fő foglalkoztatható. Mivel a régi cipőüzem helyére az új egészségügyi körlet került, a munka jelenleg a 600-as szinten folyik. A körleten 3 helyiség áll rendelkezésre e célból, de olyan kicsi a helyiségek alapterülete, hogy a némely fogvatartottnak állva kell dolgoznia (hozzá kell ehhez tenni, hogy ennek tudtában is jelentkeznek munkára). A díjazás teljesítményalapon működik, 12 pár cipőt kell megvarrni, mely norma átlagban napi 10 darabra teljesíthető, 3 hónap tanulóidő van, amely alatt csökkentett bér jár. A bérezés általában a jogszabályi minimummal megegyező, egyes dolgozók azonban esetenként ennél is kevesebb fizetésben részesülnek a teljesítménybérezés okán (13-17.000.- Ft.).

A munkaügyi ellenőrzést az intézetben egy erre kijelölt személy látja el, a Munkaügyi Felügyelőség nem járhat be.

Terápiás munkára az intézetben nincs lehetőség.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a cipővarró üzem valóban zsúfolt, de ülőhely mindenki számára biztosított.

Rendkívüli esetekre vonatkozó adatok, információk

A 2005-ös évben 1 rendkívüli haláleset történt, 2005. december 3. napján az intézet 505-ös zárkájában elhelyezett fogvatartott a zárka légterétől fallal elválasztott WC-ben, annak szellőzőrácsában sikeres önakasztást hajtott végre. Az esemény bekövetkezését a zárkatársai jelezték a felügyeletnek. A személyi állományt nem terhelte felelősség az üggyel kapcsolatban.

A megfigyelők a fogvatartottak körében is rákérdeztek erre az esetre, és a fogvatartottak alátámasztották a fentieket, a fogvatartottnak magánéleti problémái voltak, ezért vetett véget az életének, mindenféle előzetes jelzés nélkül.

A parancsnok tájékoztatása szerint az eset kapcsán biztonsági intézkedéseket foganatosítottak, vagyis ablakot vágtak a WC-kre az ellenőrzés érdekében, illetve a szellőzőrácsot lefedték egy lemezzel, így nem lehet kötelet befűzni.

A fogvatartottak és a személyzet által egymás, a személyzet által a fogvatartott és a fogvatartott által a személyzet sérelmére elkövetett bűncselekmények száma, típusai, az eljárások eredményei?

A vezetőség által rendelkezésünkre bocsátott jelentés szerint az elmúlt év során 38 bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt indult eljárás a bv. intézeten történő jogsértések miatt.

Fogvatartottal szemben bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt kezdeményezett büntetőeljárások:

- tűzeset miatt 1 esetben
- okirat hamisítás miatt 1 esetben
- hamis vád miatt 3 esetben, az eljárásokat az illetékes hatóság bizonyíthatóság hiányában megszüntette.
- hivatalos személy elleni erőszak miatt 4 esetben, 1 esetben az illetékes hatóság bizonyítottság hiányában megszüntette, 3 esetben az eljárás folyamatban van

Fogvatartott által, fogvatartott társ sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja miatt kezdeményezett büntetőeljárások:

- lopás miatt 1 esetben, az eljárást az illetékes hatóság bizonyítottság hiányában megszüntette
- kényszerítés miatt 5 esetben, ebből 2 esetben az illetékes hatóság az eljárást megszüntette, mert álláspontja szerint nem történt bűncselekmény, 3 esetben az eljárás folyamatban van
- zsarolás miatt 1 esetben az illetékes hatóság az eljárást megszüntette, mert álláspontja szerint nem történt bűncselekmény
- bántalmazás miatt 7 esetben, ebből 6 esetben a sértett fogvatartott tett magánindítványt, az esetek eredményéről nincs tudomása az intézetnek
- súlyos testi sértés miatt 1 esetben, az eredményről nincs tudomása az intézetnek
- veszélyes fenyegetés miatt 1 esetben, a sértett fogvatartott magánindítványt tett, az illetékes hatóság az intézet jogkörébe áttette
- rablás miatt 3 esetben. 1 esetben ismeretlen tettes ellen, ezt a feljelentést az illetékes hatóság elutasította, 1 esetben az illetékes hatóság az eljárást megszüntette, mert álláspontja szerint nem történt bűncselekmény, 1 esetben az eljárás folyamatban van
- zsarolás miatt 1 esetben, az eredményről nincsen tudomása az intézetnek

Fogvatartott sérelmére, a személyzet által elkövetett cselekmények gyanúja miatt kezdeményezett eljárások:

- bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény miatt 8 esetben, ebből 5 esetben az eljárás bizonyíthatóság hiányában megszünt, 1 esetben I. fokú nem jogerős ítélet született, 2 esetben az eljárás folyamatban van,
- hivatali visszaélés miatt egy esetben, az eljárás bizonyíthatóság hiányában megszüntetésre került

Kényszerítő eszközök használata

Az elmúlt év során 18 esetben volt szükséges kényszerítő eszköz alkalmazása ez 16 fogvatartottat érintett, valamennyien nagykorú férfiak. Ebből 14 esetben testi kényszerhez és bilincshez, 4 esetben testi kényszer használatához kellett folyamodni. A kényszerítő eszközök alkalmazása során 3 esetben 8 napon belül gyógyuló sérülés keletkezett. A kényszerítő eszközök használatát a parancsnok minden esetben jogszerűnek ítélte meg.

Fenyítések, jutalmazás

A fenyítések gyakorisága: 2005 évben 172 esetből 81-szer került sor, orvosi vizsgálatot követően magánelzárás fegyelmi büntetés kiszabására.

Az elmúlt évben 440 esetből 21-szer engedélyeztek rövid tartamú eltávozást jutalomként.

Kapcsolat a külvilággal, védővel

Látogatás

Látogatásra havi 2 alkalommal van lehetőség 1 óra időtartamban, **asztali beszélő** formájában, fizikai kontaktusra nincs lehetőség, ételt fogyasztani nem lehet. A beszélő helyiségében korábban rácsokkal elválasztott fülkék voltak, majd parancsnoki utasításra a rácsokat kettő kivételével lebontották és a beszélő egy hosszú asztal mellett zajlik, amire középre egy kb. 10cm vastag elválasztót tettek. **Családi beszélőre** oly módon van lehetőség, hogy a beszélő helyiség sarkában egy kis méretű asztal áll 4 székkal, és a fogvatartott nevelői engedéllyel oda ülhet a családjával és fizikai kontaktust is létesíthet. A beszélő helyisége sokszor zsúfolt használat idején. A helyiségben két ór tartózkodik szinte karnyújtásnyira a hozzátartozóktól és kamera is megfigyeli a helyiséget. A beszélő kapcsán több panasz is felmerült, az egyik szerint a beszélőt megelőzően túlzott mértékű a hozzátartozók átvizsgálása, így például előfordult, hogy a kisbaba cumisüvegébe is bele kellett inni, hogy az biztos bébi ital-e. Ugyancsak kifogásolják, hogy nem lehet étkezni a beszélő ideje alatt, és büfé sincs, ahol vásárolni lehetne a beszélő ideje alatt.

A beszélőket számítógépen rögzítik, és ezen adatok szerint ellenőrzik a látogató személyazonosságát a kapcsolattartó érkezésekor. Érkezett panasz arra például, hogy a fogvatartott felvette az unokáját kapcsolattartónak, a nevelő azt mondta intézkedett a beszélővel kapcsolatban, de végül a messziről felutazott kiskorú unoka már nem mehetett be, az adatait elkeverték.

A jogszabály módosítást követően nem egyértelmű a fogvatartottaknak, hogy melyik hozzátartozóval való kapcsolattartást engedélyezi a nevelő, melyiket az ügyész, vagy a bíró. Szükséges lenne az erre irányuló jogszabályok közzétételére.

A meghallgatottak mindegyike, akár célzott kérdés nélkül is megerősítette, hogy **a beszélőt követően az alagsori fürdőhelyiségbe vezetik a fogvatartottakat, ahol kivétel nélkül és minden esetben meztelenre kell vetkőzniük**, majd ezt követően esetenként guggolni kell, illetve fel kell állni egy padra, és a felügyelet is alánez a fogvatartottnak. Ez a fajta átvizsgálás a férfi fogvatartottaknál általában 2 férfi őr jelenlétébe, nyitott ajtó mellett zajlik, egyszerre 2-3-4 fogvatartottra kerül sor. A nőknél 5-6 női őr jelenlétében, zárt ajtó mellett történik az átvizsgálás, a szégyenlősebb fogvatartottat a fürdő belső részébe kísérik, de rendszerint kettesével történik az átvizsgálás.

Ugyanakkor a fogvatartottak elmondták, hogy a beszélő helyiségének mérete, berendezése és a fokozott, részben kamerás felügyelet mellet gyakorlatilag képtelenség becsempészni bármit is.

A megfigyelők véleménye szerint ez a fajta átvizsgálás indokolatlanul túlzónak tekinthető, a fogvatartottak szükségtelen megalázásával jár, konkrét ügyekben, egyértelmű információk alapján engedhető csak meg, általános jelleggel nem alkalmazható. A parancsnok elmondása szerint a fogvatartottak állítása annyiban nem fedi a valóságot, hogy a vetkőztetésre nem kerülhet sor más fogvatartott jelenlétében.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a látogatók beléptetésének ellenőrzése biztonsági szempontból indokolt, ételfogyasztásra pedig emellett egészségügyi szempontok miatt sincs lehetőség.

A motozást továbbra is szükségesnek tartja a parancsnok, azonban intézkedett arra, hogy a fürdőhelyiségben a tüzetes átvizsgálás szűrőpróbaszerű legyen, a helyiségben csak egy fő tartózkodjon és a fogvatartottnak csak alsóneműig kell levetkőznie.

Csomag fogadása

A vezetőség tájékoztatása szerint havi két ételiszter és egy tisztasági csomag fogadására van lehetőség és a fogvatartott 1 tisztasági csomagot küldhet. A csomagban nem lehet romlandó étel, így hazai ételiszter sem, legfeljebb csak száraz kolbász. A csomag vonatkozásában általános panasz volt, hogy beérkezésekor a felügyelet átvizsgálás címén mindent szétszed a csomagban, a vákuumos csomagolású ételisztereket is meg kell bontani, így például a vákuumos kávé ki kell önteni zacskóba, melynek aromája ilyenformán elvész.

Ha valakinek olyan tárgyat küldenek be, amit a bv nem engedélyez, azt kiveszik a csomagból és letétbe kerül, vagy postai úton visszaküldik. Ha a tisztasági csomagba ételiszter kerül, azt kidobják, elveszik a gyógyszert és a civil törülközőt is. Sok panasz érkezett azonban arra, hogy ilyen esetben, amikor a hozzátartozó bejön a letétben lévő dolgokért kevesebbet kap meg, mint amit beküldött, vagy eltűnik a letétbe tett holmi. Egy fogvatartott elmondása szerint a haragosa küldött be a nevére telefonokat és gyógyszereket és ezért az élettársával való kapcsolattartását nem engedélyezi már a bíróság.

Az ilyen jellegű panaszok semmiképpen nem tekinthetők intézmény-specifikusnak, sem azok természete, sem pedig gyakorisága nem tér el a Bizottság által más Bv. Intézetekben tapasztaltaktól.

Telefonhasználat

A BVFon rendszer bevezetésével, illetve a készülékek számának növelésével ebben az intézetben is könnyebbé vált a fogvatartottak számára a telefon igénybevétele. Telefonálásra heti 2 alkalommal 5 perc időtartamban van lehetőség. Védőjüket a házirendben meghatározott időpontokban korlátlanul hívhatják.

Többen jelezték továbbá, hogy a telefonálás díjszabása túlságosan magas, csúcsidőszakban a mobil készülék hívása 110,- Ft-ba kerül percenként, és mivel a csúcsidőszak 18 óráig tart, viszont 18 óra után a házirend szerint nem lehet telefonálni, a gyakorlatban ez a díjszabás állandó.

Probléma az is, hogy a szállítós fogvatartottak nem tudják az anyaintézetük kártyáját használni, és mivel 1-2 hét, amíg az új elkészül, azt gyakran nem is kéri, hiszen addigra már elszállításra kerülnek.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy az árak csökkentésére lehetőség nincs, azonban intézkedett aziránt, hogy a fogvatartott kérelem alapján 24 órán belül el kell látni vonalkódos telefonkártyával.

Levelezés

Több helyütt elhangzott, hogy mind a kiküldött, mind a bejövő levelek megérkezése, kézbesítése sokszor hosszú időt vesz igénybe, vagy egyáltalán nem ér oda a levél. Az időtartam a jogszabályban előírt 2 nappal szemben olykor egy hetet is jelenthet. Álláspontunk szerint ez nem feltétlenül jogszabálysértő, hiszen a 2 nap azt az időtartamot határozza meg, mely alatt a levelet az intézetnek postáznia kell (illetve a megérkezést követően átadni a fogvatartottnak), azonban ehhez az időhöz még hozzáadandó a postai kézbesítés ideje is.

Védővel való kapcsolattartás

A telefonos kapcsolattartás ugyanúgy a BVFon-rendszeren keresztül történik, úgy, hogy az ellenőrzés lehetőségét a rendszer automatikusan letiltja.

Ügyvédi beszélő helyiség rendelkezésre áll, ezen beszélők gyakorisága és időtartama nem korlátozott, a beszélőre hétköznap 7: 30- 11: 45 és 13: 30- 16: 00 között kerülhet sor.

Művelődés, szórakozás, oktatás, vallásgyakorlás, sport

A művelődési, oktatási, képzési lehetőségek kielégítőnek mondhatók. Az Intézetben közel 5.000 kötetes könyvtár található, a napi, heti, havi lapok megrendelése folyamatos. Bárki beiratkozhat, 10 napra legfeljebb 2 könyvet lehet kivenni, egyes könyvek nem kölcsönözhetőek. Csótányok néha itt is megjelennek. Érkezett panasz arra nézve, hogy van, aki 2 hónapja könyörög könyvért, de nem jut hozzá. A nevelők és a Fogvatartási Ügyek Osztályvezetőjének segítségével a fogvatartottak "börtön újságot" készítenek, aminek első példánya épp megjelenésünkkel készült el. Panasz érkezett azonban arra, hogy angol nyelvű könyv nincs a könyvtárban, illetve a megfigyelők személyesen tapasztalták, hogy a könyvtárban található jogszabályok egy része nem naprakész, több jogszabályváltozás is

történt a kiadásuk óta (egyébként a folyosón kifüggesztett törvényszövegekkel hasonló helyzet). A megfigyelők alapvető feladatnak látják a könyvtár hatályos jogszabályokkal történő felszerelését, amire megoldás lehetne, ha az Intézet egy központi számítógépre telepít egy cd-jogtárat, és a fogvatartottak igényei szerint a nevelő mindig az aktuális jogszabályt nyomtathatná ki.

Általános iskolai oktatás nincsen, de digitális szakközépiskola működik az Intézetben, a tanterem kivételesen jó állapotban van. Egy korábbi zárka helyén került kialakításra az informatikai kabinet, ott van lehetőség a tananyag megtekintésére. Továbbá kiszállítják a fogvatartottakat a Fiatalkorúak regionális Büntetés-végrehajtási Intézetébe, ahol tanárok is segítenek elsajátítani a tananyagot. Jelenleg 9 fő vesz részt ezen az oktatáson, de nincs korlátozva a létszám, az egyedüli részvételi feltétel a tanfolyamoknál a 8 általános. Pályázaton elnyert pénzből indult alapfokú számítógép-kezelői és könnyűgépkezelői OKJ-s tanfolyam az Intézetben.

A központi stúdión keresztül lehetőség van zenei és televíziós műsorok, közlemények zárkákba történő vetítésére, az Intézet nem rég 6 készülékkel bővítette a bv-s televíziók számát. A fogvatartottaknak lehetőségük van több tv-csatorna közül választani. Heti rendszerességgel televíziós műsorterv kerül kiadásra.

A fogvatartottak szabadidejének hasznos kitöltése érdekében heti, valamint hétfélig kulturális és sport program készül, az erről szóló tájékoztatást a megfigyelők a faliújságon megtalálják. Az Intézetben akvarisztika, barkács, himző és újságíró-szerkesztő tanfolyam, szakkör működik.

Van lehetőség konditerem használatára, aminek feltétele az egészségügyi alkalmasság és az osztályvezető engedélye. Sok panasz érkezett azonban arra, hogy hetente 2 alkalommal lehet a konditerembe menni, ami 5-5 főt jelent, holott kb. 40 fogvatartottnak van engedélye a használatra. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy csak havonta egyszer kerül sor a fogvatartottakra, illetve van, aki le se jut.

Sok panasz érkezett a fodrászatra is, van, aki már 4 hete jelentkezett, de nem jut le fodrászhoz. A fodrász feljön és összeírja a jelentkezőket, de aztán sokszor mégsem kísérik le őket.

Ami a vallásgyakorlást illeti, az Intézet részmunkaidőben foglalkoztat görög katolikus lelkészt, de rendszeresen látogatják az Intézetet a Hetednap Adventista Egyház és a Magyar Evangéliumi Börtönmisszió képviselői. A 200-as szinten található egy kicsi kápolna a fogvatartottak részére.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a könyvtárban a jogszabályok aktualizálása megtörtént. A kondicionáló terembe minden engedéllyel rendelkező fogvatartott lejuthat, ennek végrehajtását a parancsnok személyesen ellenőrzi. A fodrászattal kapcsolatos panaszt nem tartja a parancsnok megalapozottnak, amire bizonyíték a fogvatartottak hajviselete is.

Reszocializáció, utógondozás

Tekintettel arra, hogy az Intézet elsődlegesen előzetes házként működik, illetve relatíve enyhe szabadságvesztés büntetéseket hajtanak végre, az intézményi reszocializáció más büntetés-végrehajtási intézetekhez képest kisebb hangsúlyt kap. A pártfogói felügyelői

szolgálat tevékenységéről a fogvatartottakat a házirend tájékoztatja, ezen kívül az Intézet és az Igazságügyi Hivatal közötti együttműködési megállapodás rögzíti a feladatokat.

Bv. ügyész az Intézet tájékoztatása szerint heti rendszerességgel hajt végre törvényességi ellenőrzéseket, azonban több fogvatartott azonban arról számolt be, hogy több hónapja, vagy még hosszabb ideje nem találkozott az ügyésszel annak ellenére, hogy lenne miről beszámolnia.

Egyedi, fogvatartással összefüggő panaszok, meghallgatási kérelmek

Személyes adatok kizárólag vonatkozó kérdés után kerültek rögzítésre. Csak a fogvatartással kapcsolatosak említjük, más kérdésekre a Bizottság a lehetőségekhez képest válaszolt, illetve írásbeli megkeresést szorgalmazott.

T. Gy.:

A fogvatartott előzetes letartóztatását tölti az intézetben. Büntetőeljárással kapcsolatos kérdése miatt jelentkezett a bizottsági beszélgetésre, elmondása szerint a "fogvatartással nincs probléma". Ennek ellenére, a beszélgetés során a későbbiekben a következőkről számolt be:

- Elmondása szerint volt olyan, hogy reggel a zárkában evett valaki a reggeli rendelkezésre álló időn kívül és erre az ezt észlelő fegyőr bejött a zárkába, felrúgta a stokit és leszaggatta a ruhákat. Majd mivel erre beszóltak az őrnök, a kérdéses fogvatartottat kivitték a zárkából és „lerúgták a lábát”. Ezt az esetet jelezték a parancsnok úrnak, s a katonai ügyészségre került az ügy, de nem tudnak semmit az eljárás végkifejletéről. Más esetről is beszámol, amikor a csomagkiadásnál vertek meg az őrnök valakit.

- A legsúlyosabb panasz viszont az volt, hogy elmondása szerint beszélőt követően, alsónadrágra kell vetkőzniük, majd azt is le kell tolni és átvizsgálják őket, ami közben van akinek guggolnia is kell.

- Nem érti, hogy neki miért a kisebb területű ketrechez hasonlító sétaudvaron kell sétálni, amikor az elkülönítési célokat szolgál és neki nincs is büntőrsa az intézetben.

- Panaszkodott, hogy a levelek késve érkeznek meg 3 hetet vár egy levélre, nem kerül időben kézbesítésre sem, a bemenő sem a kimenő levél. Ő is panaszkodott arra, hogy csomag beérkezésekor annak tartalmát teljesen szétszedik, elveszik a csokikat.

- Kifogásolta, hogy az őrnök beszólnak, ha nincsen megborotválkozva, fölöslegesen is borotválkoztatják őket, este is elvárják, hogy borotválkozzanak.

- Atlétatrikóban nem lehet nyáron lemenni a sétaudvarra elmondása szerint parancsnoki utasítás alapján.

- Nem visznek le mindenkit szemetezésre, személyi szimpátia alapján dől el, hogy ki mehet.

- Engedélyezve van, hogy napközben is lehet pokróccal pihenni, de mégis szól a felügyelet ha meglátja.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a jelzett panasz alapján büntetőeljárás indult, mely bűncselekmény hiányában megszüntetésre került.

Az egyéni ápoltsággal kapcsolatos szabályokat a Házirend tartalmazza, a felügyelők ennek kötelesek érvényt szerezni.

O. R.:

Előzetes letartóztatott.

Elmondása szerint nem jelentkezett a nevelőjénél a bizottsággal való beszélgetésre, nem érti, hogy miért került rá mégis a listára. Kérdésre ő is megerősítette, hogy a beszélő után meztelenre kell vetkőzni és az alagsori fürdőszobában 2 ór jelenlétében orvos nélkül átvizsgálják őket. Véleménye szerint kb. 80x160 cm nagyságú lehet az asztal mérete a

beszélő helyiségében, és így sem szemből sem oldalról nem lehet átadni semmit a fogvatartottaknak.

M. S.:

Előzetes letartóztatott.

Büntetőeljárással kapcsolatos problémával érkezett, amit írásban is jelzett a Helsinki bizottság felé épp az érkezésünket megelőzően.

A beszélgetésünk során a fogvatartás körülményeiről is nyilatkozott. A legsúlyosabb fogvatartotti panasz tőle érkezett, elmondása szerint kikiabáltak a zárkából, mire a felügyelet gázsprayvel befújta a zárkába, és emiatt a zárkában tartózkodó 11 fogvatartott 2-3 órán át fuldoklott. Állítása szerint mindezt az úgy nevezett Van Damme műszak tette. Beszámolt arról is, hogy rendszeresen a kihúzgálások a zárkából, amikor megverik a fogvatartottakat, illetve olyan fenyegetés is előfordul, hogy "ha a beszélőn még egyszer átveszi a gyereket, akkor a folyosón megverik".

A másik fő problémája az étellel volt, elmondása szerint egyáltalán nincsen gyümölcs és "moslék" az enivaló, volt hogy a zárkája be is tagadta az ételkészítés át vételét. Nemzetközi főszakács és hentes végzettséggel rendelkezik, korábban a neves szállodák konyháját vezette és ezt jelezte az intézet parancsnoka felé is, még sem vették ki munkára. Írásban jelezte már a parancsnok úrnak a szakmai problémáját az étellelmezéssel és a megfigyelők részére is azt jelezte, hogy bér nélkül is nagyon szívesen segítene a konyhán csak, hogy javuljon az étellelmezés színvonala. És tanítaná is a konyhásokat.

Elmesélte, hogy ő volt már ebben az intézetben korábban jogerős büntetést tölti, akkor kivették konyhásnak, de ő jelezte, hogy a felügyelet megdézsmálja az ételkészítést és ezért az előző bv parancsnokot eltávolították.

Hangsúlyozta, hogy nagyon szeretne segíteni a konyhán.

Arról is beszámolt, hogy a gázsprayvel kapcsolatos incidenst jelezték a fogvatartotti ügyek osztályvezetőjének, aki azt mondta, hogy ő nem foglalkozik vele, küldjék meg a bv ügyésznek az ügyet, de ezt a fogvatartottak már nem tették meg.

Ő is megerősítette, hogy a beszélő után meztelenre kell vetkőzni.

Kifogásolta, hogy elmondása szerint a büntetés-végrehajtási napon civileket engedtek be a körletbe, akiknek a tátikán keresztül mutogatták őket.

Előadta azt is, hogy bár a bv-s pszichológus irt fel neki 3 féle gyógyszert, mégsem kapja mindegyiket csak 2 gyógyszert kap, mert nincs rá pénz.

Fogvatartása alatt bv ügyésszel még nem találkozott.

A bemenő levelek 10 napra rá érkeznek meg, a kimenő levelekért pedig van, hogy a nevelő be sem megy a zárkába.

Csatlakozott ahhoz az általános panaszhoz, hogy a csomagokat túlzott mértékben szétszedik. További, amit nem kaphatnak meg a csomagból az bv letétbe kerül, amiből a hozzátartozó már csak kevesebbet vagy semmit sem kap vissza.

Nem érti, hogy Bolero italpor, illetve a hajtógáz tisztálkodási szerek miért nem engedélyezettek a bejövő csomagban.

A séta rendben van, de ping-pongra van, hogy 2 hónapig nincsenek kiírva és más kulturális program sincsen.

Állítása szerint volt egy fogvatartott, aki felgyújtotta magát a zárkában.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy a panaszok kivizsgálásra kerültek, azok nem bizonyultak megalapozottnak.

A civil látogatóknak csak üres zárkákat mutatnak, így a fogvatartottak személyiségi jogai nem sérülhetnek.

Bolero italtörvényszéki okból nem küldhető be, de kiétkezés során az intézetben megvásárolható.

F. J.:

A fogvatartott előzetes letartóztatását tölti az intézetben.

Büntetőeljárás problémával fordult a megfigyelőkhöz. Elmondása szerint, amikor a vele szemben folyamatban lévő büntetőeljárásban őt és a sógorát az első alkalommal éjszaka kihallgatták a rendőrségen, a rendőrök mind a kettőjüket bántalmazták. Ő, amikor behozták a Bv-be az orvosi befogadásakor jelezte a bántalmazás tényét, illetve a sérülései láthatóak is voltak. A feljelentését ekkor januárban megtette a Bv-ben, míg a sógora kívül vetett látteleletet és szintén feljelentést tett. Az eljárás kimeneteléről azonban január óta nem értesült, és Bv ügyéssel azóta nem találkozott.

Elmondta, hogy a zárkában az ágyakért van verekedés.

Ő is megerősítette a beszélő utáni átvizsgálás tényét. Elmondta, hogy a beszélő után, az alsószintes fűrdőhelyiségben kerül sor az átvizsgálásra. A vizsgálat során le kell vetkőzni meztelenre és néha hajolgatni is kell. Júliusban felmerült a gyanú, hogy felcsempészték valamit, akkor kutya is volt az átvizsgáláskor és átnéztek vele a ruhákat. Az örök száma változó, 5-6 ór általában jelen van, „mikor mennyi”. A fűrdőhelyiségbe végül kettesével kell bemennie a fogvatartottnak. Véleménye szerint nem is lehet a beszélő alatt átcsempészni semmit, bár elismerte, hogy voltak, akik bebuktak és a beszélő után gyógyszert, marihuánát, vagy mobiltelefont találtak náluk.

Kérdésre elmondta, hogy halott arról, hogy egy fogvatartott felgyújtotta a szivacsokat a zárkában.

H. V.:

A fogvatartott előzetes letartóztatását tölti az intézetben.

Büntetőeljárás problémája van. 2005. júliusa óta van ebben az intézetben és azóta csupán 1 alkalommal találkozott a Bv ügyéssel.

Megerősítette, hogy van meztelenre vetkőztetés, 2-3 ór jelenlétében, az alsószintes fűrdőhelyiségben nyitott ajtó mellett, így a többi fogvatartott és az örök is látják őket csupaszon.

Kérte a nevelőtől, hogy egy másik, kis személyes zárkába kerülhessen, mivel a mostani zárkájába fiatalok érkeztek, akikkel nem találja a közös hangot, feszélyezve érzi magát a zárkában. Két jelenlegi fogvatartott társával Galyas Árpáddal és Sisa Lászlóval szeretne közös zárkában kerülni, egy kérelmi lapban adták be a kérelmüket, az áthelyezés iránt. Nem tudja, hogy pontosan mi szükséges a kérése teljesítéséhez, elmondása szerint ő zárkafelelős, 3 vagy 4 dicsérete van, fegyelmi jele nincsen, és haladó kríziskezelőre jár. Kérte a munkába

állítását a parancsnok úrtól, aki azt ígérte, hogy, amint véget ér a folyamatban lévő válópere munkába állítja, hogy gyakorolhassa ács mesterségét.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy nevezettet már többször meghallgatta, családi és egészségügyi problémái rendeződése esetén a munkábaállítás lehetőségére visszatér.

A. R.:

A fogvatartott előzetes letartóztatását tölti az intézetben. Pakisztáni, a meghallgatás angolul folyik, a nyelvet jól beszéli.

Mohamedán vallású, és szeretné gyakorolni a vallását, betartani annak törvényeit. Panaszolja, hogy nem jó az enivaló minősége, nem kapja meg az iszlám szerinti étrendet, illetve, ha betartják az iszlám szabályokat és nem adnak neki disznóhúst, akkor a helyett más fajta pl. pulyka húst nem kap, így egyáltalán nem jut húshoz. Nem volt jelen tolmács a befogadásakor, a magyar nyelvet pedig csak nagyon törve beszéli.

Panaszolja, hogy nincsen angol nyelvű könyv a könyvtárban.

Szintén a vallásával összefüggő probléma az is, hogy a Ramadán alatt napkeltétől napnyugtáig a vallási szabályok szerint nem ehet, és ennek teljesítéséhez nem kap segítséget a bv-től. Mindez azt jelenti, hogy a vacsorára adott élelemből kell az egész napi elmaradt táplálkozását megoldania.

Panaszkodott a zárka túlzásúfoltságára is. Befogadásakor a jogairól szóló tájékoztatást megkapta, de az már akkor sem volt naprakész, és azóta sem kapott frissített tájékoztatót.

A védelmére kirendelt helyi ügyvéd nem válaszol a leveleire, hiába hívta fel többször telefonon, hogy megkérje menjen be hozzá a bv-be, a védő még egyszer sem látogatta meg, és a követség sem válaszolt a nekik írt leveleire.

A megfigyelők ez ügyben azonnali lépéseket tettek, a kirendelt védő megkeresésére sor kerül.

A beszélő kapcsán megerősítette a többi fogvatartott által elmondott panaszt, miszerint meztelenre kell vetkőzni, 2 ór és négy fogvatartott tartózkodik az átvizsgálás ideje alatt a fürdőhelyiségben.

A parancsnok a jelentésre adott írásos válaszában közölte, hogy kérelemre tudnak biztosítani az általánostól eltérő étrendet. A könyvtárban 182 idegennyelvű kötet található, ezekre a nyilvántartás szerint elenyésző az igény.

A. E.:

A fogvatartott előzetes letartóztatását tölti az intézetben.

Büntetőeljárással kapcsolatos problémája van, elmondása szerint rendőrségi túlkapás történt az ügyében. A Miskolci és a Budapesti Nyomozó Ügyészségnél is tett feljelentést, ami elutasításra került, megpanaszolta az elutasítást júliusban, azonban választ azóta sem kapott. Áprilisban elfogultsági indítványt is előterjesztett, de választ arra sem kapott. 2005. december 19. napja óta van az intézetben, de bv ügyéssel azóta csak 1 alkalommal találkozott, akkor az volt a probléma, hogy nem ment ki egy kérelmi lapja, de a bv ügyész meghallgatta és utána a vele szemben folyamatban lévő büntetőeljárást felügyelő ügyész is meghallgatta.

Megerősítette, hogy a beszélő után le kell vetkőzni meztelenre, illetve elmondta, hogy volt olyan is, amikor fel kellett állni egy padra, majd leguggolni, és közben alánéztek, hogy felragasztott-e valamit. Mind e mellett a beszélő helyisége nagyon kicsi, nem lehet normálisan beszélni, olyan zsúfoltság van.

Hallott már olyat, hogy az őrök "kihúznak" valakit a zárkából és megvernek, arról is hallott, hogy volt, akit az őrök nem akartak kiengedni a zárkából és ezért a szivacsokat magukra gyűjtötték. Ő abban a zárkában volt elhelyezve, amelyikben a rendkívüli haláleset történt, saját maga vágta le a zárka társát a WC szellőzőnyílásáról. Elmondása szerint a halálesetnek magánéleti okai voltak

Az enivaló nagyon rossz szerinte, se íze, se illata és kevés is, így például hétfőn reggel és hétfőn 1 konzervet kapnak, kiétkeztetés pedig 1 hónapban 1 alkalommal van csak 9.000Ft-ért. Az árak azonban olyan magasak, hogy 5 literes tejért és 5 puding porért 3.000 Ft-ot fizetett.

A mikor megérkezett a bv-be télen nem volt fűtés, a WC-ben befagyott a víz, 9 emberrel volt össze zárva.

D. A.:

A fogvatartott jogerős büntetését tölti és egyike annak a három nőnek, akik dolgozhatnak az intézetben. Takarítónőként dolgozik társaival, akikkel egy zárkában is vannak elhelyezve. Annak ellenére, hogy a megfigyelők véleménye szerint ez a háromfős zárka az országban talán a legkisebb alapterületű, még 1 négyzetméter se jut egy fogvatartottra, a zárka mind három lakója elégedett az elhelyezésével.

Elmondta, hogy a körülményekhez képest jól vannak. A felügyeletet és az egészségügyi dolgozókat dicséri, magatartásukkal és segítőkészségükkel kapcsolatban maximálisan meg van elégedve. Például zárkatársáról előadja, hogy mivel a bűntársa is ebben az intézetben van és agresszív módon viselkedett a zárkatársa komoly veszélybe került, de a felügyelet azonnal közbelépett és azóta is mindent megtesznek a két fogvatartott elkülönítése és a zárkatársa védelme érdekében. A zárkatársa levelezése egyébként ügyészi felügyelet van, ami lassítja a levelek ki- és bejutását, de nem panaszkodik e miatt, elfogadja a fokozott ellenőrzést.

Az enivaló véleménye szerint jó, más bv-ből átszállított fogvatartottak dicsérik.

Vetköztetési átvizsgálást megerősíti, bár szerinte ez szükséges, mert mindenfélét beütköznek a fogvatartottak – arra már válasza azonban nincs, hogy ez miként lehetséges szigorú, beszélő utáni kontroll ellenére.

Orvosi jelentés

2006. szeptember 28–29-én a Magyar Helsinki Bizottság Börtönmegfigyelő Programja orvos-munkatársaként részt vettem a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben Miskolcon tett látogatáson.

Tapasztalataimról az alábbiakban számolok be:

Általánosságok:

Az intézmény Miskolc belvárosához közel, jól megközelíthető helyen található. Rendkívül zsúfolt, férfiak és nők, előzetes letartóztatásban levők és különböző biztonsági fokozatú elítéltek, dolgozó és nem dolgozó fogvatartottak egyaránt megtalálhatók itt.

A zsúfoltság és az ebből nyilvánvalóan adódó többletmunka ellenére az Intézet vezetői nagyon készségesen fogadtak bennünket, mindenben a rendelkezésünkre álltak, időt, fáradságot nem kímélve munkánkhoz minden segítséget megadtak

Külön szeretném kiemelni az egészségügyi részleg dolgozóit, akik ottjártamkor épp a lapostető szigetelése utáni helyreállító munkálatok kellős közepén voltak, félig összecsomagolva, egyes helyiségek kiürítve, a fogorvosi rendelő berendezési tárgyai a készülő festéshez letakarva, stb. Szóval rosszabbkor már nem is érkezhettünk, s mégis derűsen, kedvesen, mosolyogva és igazán jó szívvvel álltak a soron kívüli feladathoz, hogy nekem mindent megmutassanak, elmondjanak, s a fogvatartottak panaszainak a dokumentumokban velem együtt utánanézzenek. (Az egészségügyi blokk 4 évvel ezelőtti kialakításakor készült tetőszigetelés rendszeresen beázott, ezt hozták most rendbe új, korszerűbb szigetelési módszerrel, s ehhez csatlakozva kellett most a vakolatot kijavítani, ill. a korábbi beázás-nyomokat festéssel eltüntetni.)

Az Egészségügyi Osztály vezetője fogadott, és vitt körül az osztályon. Elmondta, sőt meg is mutatta, hogyan működött 2002. előtt az osztály, szétszórva az intézmény több pontján, mostoha körülmények között. (Pl.: az orvosi szoba ill. a rendelő a fogvatartottak között, az egyik zárkában működött.) A főorvosnő megmutatta nekem, majd rendelkezésemre is bocsátotta dolgozatát, melyet 2005. aug. 30-án zárt le, s mely „Az egészségügyi osztály tevékenysége 2001. januártól” címet viseli. Ebben a rendkívül alapos, minden lényeges kérdésre kitérő munkában mindent megtaláltam, amire kíváncsi voltam az egészségügyi részleg működésével kapcsolatban. Az alábbiakban ebből a dolgozathoz fogok idézni adatokat, tényeket, természetesen a főorvosnő hozzájárulásával.

„Az egészségügyi osztály helyiségei 2002-ig a körlet több pontján voltak elhelyezve. 2002-ben új, modern, a jelenlegi követelményeknek megfelelő egészségügyi blokk kialakítására került sor, 2002. nov. 18-tól használjuk. Az egészségügyi blokkban általános és fogászati rendelő, váró, öltöző, 2 betegszoba és 2 fertőző elkülönítő, szennyestároló található. A betegszobákban 5 fő, az elkülönítőkben 1-1 fő helyezhető el, kialakításuk kórtermi jellegű, saját zuhanyzóval ellátottak.” – írja a dolgozat a tárgyi feltételekről.

A személyi feltételeket illetően – mivel tavaly óta nincs változás az eü. dolgozók létszámában – szintén a dolgozathoz idéznék:

„Jelenlegi létszám:

- 1 fő vezető orvos, üzemorvos, 2001.01.01.-től közalkalmazott, 2001.06.01.-től hivatásos állományban
- 1 fő szakorvos, pszichiáter, 2002.05.01.-től
- 1 fő fogszakorvos, 2002.03.15.-től

- 1 fő vezető ápoló, szakápoló, 1993.07.01-től
 - 1 fő fogászati szakasszisztens, jelenleg GYED-en, helyettesíti 1 fő közalkalmazott.
 - 6 fő szakápoló, mindannyian hivatásos állományú tagok, különböző szakápolói végzettségekkel rendelkeznek (felőtt szakápoló, OKJ-s ápoló, mentőápoló, pszichiátriai szakápoló, haematológiai szakápoló...)
- Az egészségügyi állományból minden orvos elvégezte a felsőfokú- , minden ápoló a középfokú bv. szaktanfolyamot.”

„Az egészségügyi ellátás rendszere: Intézetünkben folyamatos ápolói szolgálat működik. Orvosi rendelés mind a személyi, mind a fogvatartotti állomány számára – elkülönített rendelési időben, azonos rendelőben – naponta biztosított. Intézetünk orvosai biztosítják a Fiatakorúak Regionális Bv. Intézete teljes állományának orvosi ellátását is.” – Megjegyzés: Korábban Miskolcon, a B-A-Z Megyei Bv. Intézetben működött a Fiatakorúak Regionális Bv. Intézete is, azonban 2004-ben ez utóbbi átkerült Szirmabesenyőre.

A dolgozat részletezi a személyi állomány ill. a fogvatartottak egészségügyi helyzetét, ellátását, beleértve a szűrővizsgálatokat, (pld HIV-szűrés, EKG, labor-vizsgálatok és tüdőszűrés évente 2x helyben, nőgyógyászati szűrés évente a Bv. Központi Kórházban); részletesen közli a betegforgalom adatait mind a dolgozók-, mind a fogvatartottak vonatkozásában, kitér a fogászati ellátásra, a gyógyszergazdálkodásra, valamint az intézet közegészségügyi-járványügyi helyzetére is.

A mindennapi orvosi rendelés és a 24 órás folyamatos ápolói jelenlét ellenére természetesen itt is érkeztek panaszok a fogvatartottak részéről az orvosi-nővéri ellátásra vonatkozóan. Gyakori panasz volt, hogy a fogvatartottak nem kapnak fájdalomcsillapítót, savlekötő gyógyszert, azt mondják nekik, hozassanak be otthonról. Ezen panaszok egy része nehezen igazolható, hisz az ápolók a gyógyszeres tálcával naponta 3x körbejárnak a zárkákban, kiosztják az orvos által előírt gyógyszer-adagokat, és ha valakinek fáj valamije, természetesen kérésre adnak fájdalomcsillapítót ill. savlekötő gyógyszert. Azonban ezek a gyógyszerek visszaélésre is alkalmat adhatnak, nemegyszer csereeszközként szerepelnek, a fogvatartottak megpróbálnak „beszejzolni” belőlük, és az sem bizonyítható mindig, hogy valakinek tényleg fáj-e a feje, és mennyire. És persze el is fogy egy idő után a fájdalomcsillapító, vagyis ha az ápoló azt mondja: nincs, hozasson otthonról, az is jogos lehet. Nehéz tehát igazságot tenni ez ügyben. Mindenesetre akinek tartósan fáj valamije, feliratkozik orvosi vizsgálatra, s az orvos kiírja számára a szükséges gyógyszert. – Nagyon emberséges módját láttam itt egyébként a fájdalomcsillapító-ellátásnak, ezzel más bv. intézményben eddig nem találkoztam: az orvos engedélyezi, hogy a fogvatartott valamennyi (minden esetben pontosan meghatározott darab) fájdalomcsillapító tablettát magánál tarthasson. (Pld. Algopyrinből 5 tabl.) Ha otthonról hozat be magának gyógyszert, azt az orvos nyilvántartásba veszi, engedélyezi, vagy ha nem engedélyezi valamilyen oknál fogva, akkor a fogvatartott írásban nyilatkozik, hogy saját költségén hazajuttatja-e az adott gyógyszert, vagy hozzájárul a megsemmisítéséhez. Mindez nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a fogvatartottak jó fizikai- és lelkiállapotban legyenek, amit azon is le tudunk mérni, hogy más intézményekhez képest kevesebb volt a panasz, s ami volt, az is enyhébb. Súlyos egészségügyi problémával vagy mulasztással itt nem találkoztunk. Többen panaszták, hogy feliratkoztak az orvoshoz, mégsem vitték őket a rendelésre. Ez egyetlen esetben sem volt bizonyítható: átnézve az orvosi rendelésre jelentkezők névsorát, az illetőket nem találtuk benne. Lényegesnek tartom végül azt is, hogy az egyik orvos pszichiáter szakorvos. Azt hiszem, más bv. intézményekben is könnyebb lenne az egészségügyi személyzet helyzete, (meg persze a fogvatartottaké is!), ha folyamatosan jelen lehetne egy pszichiáter szakorvos.

Részletes beszámoló:

Tíz fogvatartott jelentkezett orvosi beszélgetésre, jellemző módon két zárka lakóiból verbuválódtak. Jogász társaim jelezték is, hogy a többség illetve az olyanok, akik már több bv-intézetet is megjártak, inkább nagyon is elégedetten nyilatkoztak az orvosokról és az ápolókról.

1. P. R.

Két „zsírmirigy” van a bal alkarján. Szeretné levetetni, de az orvos azt mondta, hogy Tökölre kell mennie emiatt. Ő nem akar Tökölre menni. Elmagyaráztam, hogy erre törvény van, nem lehet kivételt tenni. Erre újabb panasszal állt elő: Térde, gerince is szokott fájni, de csak pár napig kap fájdalomcsillapítót, és ha orvoshoz iratkozik, nem viszik le. – Dokumentációjában utánanéztve számtalan alkalommal járt orvosnál, szakmailag minden esetben helyesen lett ellátva, megfelelő ideig és megfelelő mennyiségben kapott gyógyszert. (Pl.: amikor a térdét fájlalta és megkapta a megfelelő gyógykezelést, következő alkalommal már nem is jelent meg a kontrollvizsgálaton.) Megpróbáltam azt is megértetni vele, hogy ha rendszeresen „kimegy” a térde (ahogy ő mondja), akkor előbb-utóbb valóban szakorvosi ellátásra lehet szüksége, valószínűleg műteni kell majd a térdét, s ezt nem végeztetheti el másutt, csak Tökölön. Azt hiszem, végül is megnyugodott.

2. L. Gy.

Gerincsérve van, el van meszesedve a háta, nem kap rá gyógyszert. Ha megfázik, arra sem kap, ha a dereka fáj, arra sem. Fáj a feje is. Nem tud aludni, feszült, ideges. Lábgombája is van, és gyomorfekélye, de arra is csak 2x20 szem gyógyszert kapott(!), utána megint semmit. Az IMEI-ben is vizsgálták, megállapították, hogy személyiségzavara van, emiatt rendszeresen kellene szednie gyógyszert (Rivotril), azt sem kapja. Ha kér gyógyszert, azt mondják, hozassa be. De neki nincs engedélye kapcsolattartásra, nem tud behozatni! Nagyon méltatlankodott, és én megpróbáltam átbeszélni vele ezt a sok panaszt, kérdeztem, szolt-e orvosnak is, vagy csak az ápolótól kért gyógyszert, ill. kap-e diétát, tartja-e, stb. A diétával végül is elégedett volt, biztattam, szóljon az orvosnak, ha nem érzi jól magát. – Utánanéztve a papírjaiban a következőket találtam: Már befogadáskor a következő panaszokkal árasztotta el az orvost: Több, mint egy éve cukorbeteg, de nem jár gondozásra, mert nem ér rá orvoshoz menni, mivel hajléktalan.(!) Gyomorfekélye van, de még soha nem vizsgálták a gyomrát. Szívbeteg, Betalocot szed. Előállításakor lágyékon rúgták, nagyon fáj a heréje.(Látteleket is vettek, és másnap urológus is látta, here UH-vizsgálat is történt, végül rendbejött.) A későbbiekben is rendszeres látogatója maradt az orvosi rendelőnek, pl. 2005. november 7-től (befogadása) 2005. dec. 31-ig 17 alkalommal látta orvos ! Papírjaiból az is kiderült, hogy összeférhetetlen természete miatt több bv-intézményből áthelyezték máshová, mert folyton feljelentgetett, senkivel nem tudott kijönni. Az IMEI-ben „Depresszív alkalmazkodási reakció” dg-t állapítottak meg, és gyógyszert nem javasoltak. (Bár amíg ott volt, nyugtatót kapott, és itt is a pszichiáter hosszú időn át rendelt számára nyugtatókat.) Nagyon jellemző rá a következő eset: Ez év július 13-án ismét jelentkezett orvosnál, mert fáj a feje, gyomra. Miután előzőleg már hetekig nagy adag fekély elleni (savtermelést gátló) gyógyszert kapott (2x40 mg Apo-Famotidin), az orvos beutalta Tökölre kivizsgálás és további kezelés céljából. Egyúttal ráírta a beutalójára, hogy szeretné a gombás lábkörmét is levetetni, lássa sebész. Tökölön gyomortükrözést szerveztek neki, de amikor a vizsgálatra sor került, nem volt hajlandó beleegyezni. Ekkor gyomor rtg-vizsgálatra küldték, ott azonban nem nyelte le a kontrasztanyagot. A jobb lába hüvelykujjáról végül megengedte, hogy levegyék a gombás körmöt, ennyi történt. A főorvosnő rámutatott arra is, hogy egy fekély-gyanús betegnek derékfájás-elleni gyógyszert adni szinte lehetetlen, hiszen az összes ilyen típusú gyógyszerek maguk is okoznak gyomorpanaszt, ill. kiújulhat általuk a fekély, úgyhogy csak kenőcsöt, krémet adhatnak derékfájására.

3. B. N.

Jobb kéz 4-5. ujjja nem jól mozog, mert korábban „megszúrták”. Tökölön vizsgálták, konzervatív kezelést javasoltak, ill. ha az eredménytelen lenne, akkor műtétet. A konzervatív kezelésre Bp-re kellene mennie, ő nem akar. Egyből a műtétet választaná. Elmagyaráztam neki, hogy előbb mindenképpen meg kell próbálni műtét nélkül, mert a műtét sikere bizonytalan, s ha anélkül is meggyógyul, akkor felesleges kitenni a műtéti kockázatnak. Erősödött, hogy jó-jó, de akkor mért nem kaphatja azt a kezelést Miskolcon, miért kell Budapestre mennie, távol a családjától, ő oda nem akar. Utánanézte a dokumentációban, illetve megbeszélve a főorvosnővel: fizikoterápiát (szelektív ingeráram-kezelést) és gyógyszert (Milgamma) javasolt neki a Tököli KH. sebésze, s amennyiben ezek nem vezetnének eredményre, akkor műtétet. (Dg: „Ulnaris tunnel syndroma”) Ez a kezelés fogvatartottak számára az országban két helyen: Budapesten a Kozma u-ban, ill. Balassagyarmaton végezhető. Nincs tehát mód arra, hogy Miskolcon kezeljék. Az is kiderül a dokumentációjából, hogy egyrészt öngyilkossággal fenyegetőzött, ill. azt mondta, hogy drogos, hogy erős gyógyszert csikarjon ki az orvostól, másrészt közölte, hogy „majd szól, ha szervezhetik a fizikoterápiát”.

4. B. D. Z.

Azzal kezdte, hogy őt - nem jogerősen - 11 év fegyházra ítélték, megfellebbezte, és Debrecenbe megy másodfokú ítélethozatalra. Szeretne előtte az IMEI-be bekerülni, mivel kábítószer-hatás alatt állt akkor, amikor a bűncselekményt elkövette. Az IMEI-ben egyszer megállapították róla, hogy tudathasadása van, de ez nem befolyásolja a büntethetőségét, de ő szeretné, ha újra megvizsgálnák. – Azt mondtam, ez nem az orvos kompetenciája, ezt talán jogi úton kellene kérvényeznie, beszéljen az ügyvédjével, vagy az előadójával? – Ettől függetlenül elővettük a dokumentációját, amiből a következő derült ki: 6 (azaz: hat!) alkalommal járt az IMEI-ben. Minden alkalommal „Érzelmileg labilis személyiségzavar” volt a diagnózisa, nem tudathasadás. Gyógyszert is kapott, azóta is szedi, amit az IMEI-ben javasoltak. (2x200 mg Tegretol.)

5. P. A.

Hátába 4 éve balta vágódott. (Munkahelyi baleset volt.) Nagyon fáj a háta, aludni sem tud, orvosnál járt, kért gyógyszert, nem kapott. Fizikális vizsgálata során a régi sérülés békés hegén kívül semmi kórosat nem láttam rajta, mondtam is neki, hogy nem valószínű, hogy emiatt a régi sérülés miatt fájna most a háta. Javasoltam, hogy gyógyszer helyett inkább tornázzon, hisz alapvetően egészséges, csináljon olyan gyakorlatokat is, amelyek lazítanak, nem csak erősítenek. A dokumentációjában utánanézte, 2006. március 21-i befogadása óta egyszer torokgyulladás (április 25.), egyszer nyugtató-kérés (május 4.), egyszer hólyaghurut (augusztus 15.), végül egyszer családi okok (felesége beteg, ideges, fáj a feje) (augusztus 23.) miatt járt az orvosi rendelőben. Derékfájásra egyszer sem panaszkodott. (Egyébként minden alkalommal megkapta az orvosilag szükséges és indokolt kezelést.)

6. K. B.

Fáj a gerince. Egy hete érzi, olyan erős a fájdalma, hogy sétálni sem tudott menni. Feliratkozott, hogy orvoshoz akar menni, nem vitték. Korábban egyszer már volt ilyen panasz, (otthon) akkor magától megszűnt, gyógyszert sem szedett rá. Az ő fizikális statusa is teljesen negatív volt, nem találtam olyan okot, ami a „gerincfájdalmát” magyarázná. Biztattam, hogy jelentkezzen ismét orvosnál, ha nem szűnik meg a panasz, de neki is inkább a tornát javasoltam.

A dokumentációjában befogadáskor egészségesnek találták (f. év május 26.), egyszer szerepel orvosi jelentkezés, (június 1.) amikor szakáll-növesztésre kért engedélyt. Ez nem az

orvos kompetenciája, kérvényeznie kell, mondta neki az orvosnő. Utánanézünk az orvosi rendelésre jelentkezők füzetében, egyetlen egyszer sem jelentkezett!

7. Z. H.

6 hónapja van itt, nagyon ideges, rosszul alszik. Kapott nyugtatót az orvostól, de elfogyott, s azóta nem jut újra az orvoshoz. Kétszer is feliratkoztam-mondja, mégsem vittek le! (Tolmácsolt a szobatársa) Azt javasoltam, tornázzon, kondizzon, sportoljon, akkor majd biztos elfárad, és fog tudni aludni. – Erre még jobban elkeseredett, s elpanaszolta, hogy engedélye van a sportolásra, mégsem viszik ki, nem tud edzeni, pedig nagyon szeretne.

Az ő kartonját is átnéztük, március 6-án fogadták be, kórelőzményében semmi betegség nem szerepelt, egészséges volt. Május 11-én vallási okból fürdési engedélyt akart kérni, amit később a parancsnoktól meg is kapott. Május 25-én mandulagyulladás, július 19-én idegesség, szorongás miatt járt orvosnál, mindkét esetben megkapta a megfelelő gyógykezelést. (Utóbbira 10 napig 2x1 tableta Tiapridalt.) Aug. 15-én ápolótól kapott idegesség miatt (beteg a gyereke, kórházba került) 1 mg Frontint, másnap az orvosnál már rendben volt. A feliratkozó füzetben végignéztük a jelentkezéseket, ő július 18-án jelentkezett, azóta nem! (Akkor járt is orvosnál, kapott is gyógyszert-a fent leírt Tiapridalt.) A sportolásra vitel ismét nem orvosi probléma, jeleztük a megbeszélés során a börtönparancsnok úrnak.

8. Sz. Zs.

Azzal kezdte, hogy 13 hónapja van bent, és 50 nap múlva szabadul. Kb. 4 hónapja megrándult a bal válla. Ilyesmi máskor is előfordult, ki szokta tudni masszírozni meg tornászni magának, de most nem múlik, nagyon fáj, szúr minden mozdulatra. 4 hónapja aludni sem tud. Elment a doktornőhöz, aki először meg sem vizsgálta, azt mondta, szimulál. Aztán otthonról hozatott be magának mindenféle gyógyszert meg kenőcsöt, de nem lett jobb, úgyhogy megint jelentkezett az orvosnál, aki most már adott gyógyszert, (mert közben az ügyvédje beszólt, és megfenyegette az orvost, mondta ő), de ő nem fogadta el, mert ezt a gyógyszert ő már szedte közben, és nem ért semmit. Az orvos Tökölre akarta küldeni, de ő nem akar oda menni. Itteni kezelést szeretne. Azt gondolja, azért nem mehet Miskolcra kezelésre, mert ő cigány. A magyarok mehetnek az itteni rendelőbe, ő nem. Elmondtam, milyen előírás vonatkozik a helyben történő kezelésre, elmondtam, hogy ez nem a bőrszintől függ. Kérdeztem, tud-e konkrét példát mondani. Olyan valakit mondott, aki már vagy 6 hónapja szabadult. Mondtam, annak nem tudunk már utánanézni, mondjon mást, de nem tudott. Fizikális vizsgálata feltűnően kigyúrt, hatalmas kar-és vállizmokkal bíró, teletetovált, magabiztos tartású fiatalembert mutatott. Mondtam neki, túl sok ez az izom, meg sem tudom rendesen vizsgálni a vállát, én nem találok eltérést, de nem vagyok szakember. Rtg-vizsgálat kellene, de azt tényleg csak Tökölön lehet, akárcsak a szükséges kezelést. Azt tanácsoltam, ne gyúrjon, ne kondizzon annyit, kímélje kicsit az ízületeit, hiszen túlsúlyos. Erre azt felelte, ő 20 kg-t fogyott a börtönben, most 100 kg, de vissza szeretné hízni. Óva intettem ettől, hisz a 175 cm magasságához 80 kg épp elég lenne, nem egészséges a nagy súly, mondtam neki. Hitetlenkedve nézett. Utánanézve a papírjaiban, kiderült, hogy befogadáskor (2005. szept. 26.) 84 kg volt, tehát itt szedte fel ezt a súlyt, nem pedig fogyott! A többi állítása is hasonlóképpen hamisnak bizonyult, az orvos igenis megvizsgálta, kezelést is előírt, igaz, valóban visszautasította a gyógyszert, („ezek a szar gyógyszerek már nem használnak”), ill. ő maga fenyegetőzött az ügyvédjével, hangoskodó, tisztelen viselkedésével zavarta az orvosi rendelés nyugalmát. („Tökölre és IMEI-be a hentesekhez nem megyek.”) Számos alkalommal járt az orvosnál, legutóbb szept. 11-én megfázás miatt, (Sumetrolim, köptető, Paracetamol th-t kapott), majd egy hét múlva szept. 17-re feliratkozott, de lemondta, és mégsem jelent meg a rendelésen. (Összesen 11-szer volt az orvosi rendelőben.)

9. M. S.

Mindennel elégedetlen, úgy érzi, nem beszélnek vele emberségesen, nem hallgatják meg, nem kap gyógyszert. Hozat be magának vitaminokat, étvágygerjesztőt, aztán amikor hazaküldené, nem kapja meg a család. (Peritol.) Az ápolók nem adnak gyógyszert. (Savkötőt, fájdalomcsillapítót.) Fizikális vizsgálattal semmiféle kóros eltérés nem észlelhető nála. Orvosi dokumentációjában kb. 2 hetente szerepel az orvosi jelentkezés, hol hátfájás, hol idegesség, hol láb-gombásodás, hol kötőhártya-gyulladás, hol megfázás, stb. miatt. Minden alkalommal dokumentálva van az orvosi vizsgálat, a talált lelet, a diagnosis, a terápia. (Szakmailag kifogástalan!) És átnézve az általa átvett ill. hazaküldött gyógyszerek, vitaminok listáját, Peritol egyáltalán nem szerepel köztük! Olyan viszont szerepel az orvosi dokumentációjában, (júliusban ill. szeptemberben,) hogy lemondta a rendelést, és inkább kondizni ment.

10. Sz. J.

Szerény, csendes, szolid férfi, nehezen adja elő a panaszait, szinte úgy kell kihúzni belőle, hogy mi is a baj. De lassan azért elpanaszol mindent. Amikor bekerült (aug. 29.), fáj a lába, mert előzőleg kifordult a bokája, és begipszelték, de a gipsz törte a lábszárát, és leszedte magának. Másnap szólt az ápolónak, aki duzzadtnak, vérbőnek látta a lábszárát, pihentetést, borogatást javasolt. Egyre rosszabb lett, már láza is volt, aludni sem bírt. Csak egy héttel később került orvoshoz. Már majdnem le kellett vágni a lábát. Az orvos adott gyógyszert, de azzal sem javult, végül a sebészetten felvágták, becsövezték, két naponta vitték kötözésre, így jött lassan rendbe, most már csak hetente viszik. Fáj a foga is, nincs is elég foga, nem tud rágni, nem sokkal a bekerülése előtt műtötték az állkapcsát, betettek oda egy fémet, sokszor szinte hallja, ahogy rezeg. Amikor elmondta a fogorvosnak, az csak azt mondta, hogy mossa a fogát. De annyira fáj neki, még a könnye is kicsordul, mikor eszik, nem akarja, hogy a többiek meglássák. Szeretne pépes kosztot, mert most már a gyomra is fáj, mert rágás nélkül nyeli le a falatot, egyben. Epilepsziás is, az IMEI-ben 2x2 tabl. 2 mg-os Rivotril kapott meg 2x1 tabl 200 mg-os Tegretolt, de most nem kapja ezeket. A lépét is kivették, aggódik, nem veszélyes-e ez. És van egy dudor is a hasán, azt is szeretné, ha megnézném, mennyire veszélyes. Megvizsgáltam, megnyugtattam, hogy a lép nem életfontos szerv, attól, hogy kivették, bármeddig élélhet. A „dudor” a hasán hasfali sérv. Valószínűleg a műtét következménye, jelenleg nem kell vele semmit csinálni, nem veszélyes. Más panasza is volt: A borotva, amit adnak, nagyon gyenge, nem tud vele megborotválkozni. Kevés a tisztálkodási csomag is, ő nem tud kintről behozatni, nagyon szegény a család. Az is zavarja, hogy a szobatársai gazdagabbak, megkínálják cigivel, ő kibírná nélküle, de így csak elfogadja, s aztán szégyenkezik, hogy nem tudja viszonzni. Szeretne átkéredzkedni egy másik zárkába. „Ez a legcinkesebb zárka” - mondja. Az orvosi dokumentációjában nagyjából az szerepel, amit ő is elmondott, persze az időpontok meg az ellátások nem stimmelnek egészen. Befogadáskor pld. épp a pszichiáter főorvosnő volt szolgálatban, aki leírta, hogy Dg: „Érzelmileg labilis személyiségzavar/impulsív tip./” jellemzi, s emiatt 3x400 mg Tegretolt írt elő számára, folyamatosan. Lába az első orvosi észlelést követően folyamatosan és elég gyors ütemben változott, romlott. Az első teendő a pihentetés, ill. az antibiotikum th. volt, majd miután ez a kezelés elégtelennek bizonyult, és kialakult a lábán a fluctuáló (beolvadt, gennyes) folyamat, lehetett sebészileg beavatkozni, megnyitni, bedrenálni. Ez időben megtörtént, orvosilag tehát hiba nem történt. (Ahogy a szakma szabályai diktálják, időben eljutott a sebészetre, ahol megnyitották, drénezték, rendszeresen kötözték.) A bv-ben az orvos javasolta neki, hogy menjen betegszobára, de ő nem fogadta el. Mikor én láttam, már csak két kis vágás volt látható a bal lábszára feszítő oldalán, békés környezetben. Mondtam is neki, ez most már meg fog gyógyulni.

Összefoglalva a tapasztaltakat:

Gyakorlatilag egyetlen esetben sem igazolódott az egészségügyi személyzet részéről semmiféle mulasztás, inkább azt láttam, hogy rendkívül körültekintően, türelmesen, nagy szakmai hozzáértéssel és lelkesedéssel végzik munkájukat.

Beszélgetésünkkor azt javasoltam a főorvosnőnek, hogy próbálják meg valahogyan dokumentálni azokat az eseteket is, amikor az ápolótól a fogvatartottak gyógyszert kérnek, és kapnak ill. nem kapnak. Lehet, hogy ez kivihetetlen, hiszen valószínűleg túl sokan nyújtják ki a kezüket gyógyszerért. (Mert egyébként nagyon szépen dokumentált „Ápolói ellátás” beszámolókkal találkoztam a böngészések során, ami arra utal, hogy az ápolószemélyzet is rendkívül jó felkészült, és nagyon humánus is.) Még valakinek tartozom köszönettel: munkám második napján a főorvosnő nem tudott velem jönni, s távollétében a vezető ápolónő segített eligazodni az orvosi dokumentáció labirintusában.

Budapest, 2006. szeptember 30.

Dr. Méhes Mária

A megfigyelők véleménye szerint szükséges intézkedések:

1. A túlzásfokosság az Intézetre általánosan jellemző, s az egyes zárkákban gyakran megengedhetetlen mértékű; a 0.5 m² szabad mozgástér huzamosabb emberi tartózkodásra kétséget kizáróan alkalmatlan.
2. A 407-es zárkában lévő fogvatartottak nem a jogerős bírósági ítélet szerint kiszabott végrehajtási fokozatnak megfelelően töltik büntetésüket. Amennyiben ennek kiküszöbölése az Intézetben nem megoldható, úgy erről a fogvatartottak más intézetbe való átszállításával kell nyomban gondoskodni.
3. A beszélő utáni, a fogvatartottak emberi méltóságát sértő általános jellegű, vetkőztetési preventív átvizsgálás gyakorlatát haladéktalanul meg kell szüntetni, ilyen típusú ellenőrzésre csak konkrét információkkal megalapozott gyanú esetén, egyedi ügyekben van lehetőség.
4. Haladéktalanul szükséges a meglévő, higiéniai szempontból egyértelműen marasztalható fürdőhelyiségek felújítása és új fürdők létesítése, továbbá teljes és folyamatos rovarmentesítés a tisztasági blokkokban.
5. Elengedhetetlen a szabálysértési elzárásos zárka azonnali felújítása, meglévő berendezési tárgyainak haladéktalan cseréje.
6. Javasolt az Ábránd Kft-nél történő munka ellátása érdekében a munkavégzésre alkalmasabb helyiségek kialakítása.
7. Javasolt egy további, a beszélő megtartására megfelelő helyiség kialakítása, a meglévő és jelenleg elfogadható biztonsági intézkedések megtartásával.

Megfigyelők a Helsinkai Bizottság részéről: Dr. Méhes Mária (orvos), Dr. Németh Nóra (ügyvédjelölt), Dr. Tóth Balázs (jogász), Dr. Jónás Nándor (ügyvédjelölt), Dr. Fazekas Tamás (ügyvéd).

A látogatás alapján az intézet részéről megtett intézkedések

/Az országos parancsnok tájékoztatása alapján/

1. A 100-as szinten lévő elzárásos zárkából 2 ágy eltávolításra került, a teljes zárka felújítására rövid időn belül sor kerül.
2. Módosult a látogatófogadást követő motozás végrehajtása: a fogvatartottak alapos, de szűrőpróba szerű átvizsgálása során a fogvatartottnak csak alsóneműig kell levetkőznie.
3. A fürdők felújítására jelenleg nincs keret, de azok tisztítására fokozott figyelmet fordítanak.
4. A cipővarró üzemben minden fogvatartottnak biztosítják az ülőhelyet a munkavégzéshez.